

II.

ZGODOVINA
PREŠKE FARE.

—*—
Spisal

ANTON KOBLAR,

škofijski arhivár.

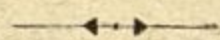
—◆—
V LJUBLJANI.

Natisnila Klein in Kovač (Eger).

1884.

KAZALO

k zgodovini Preške fare.

Poglavje	Stran
I. Prirodoznanski in statistični opis	117
II. Ob ustanovljenji fare	120
III. Cerkve	122
IV. Duhovni pastirji	126
V. Poslopja in dohodki duhovnov	130

U V O D.

Ko se je bil l. 1786 odkrojil južni del od starodavne fare Sorske, ustanovila se je nova samostojna fara Preška. Pred tem časom je bila pa mnogo stoletij združena Preska z materjo-faro na Sori v jedno telo, in zato ju tudi mi dotlej nismo hoteli ločiti pri zgodovinskem opisovanji Sore. Zabeležiti imamo toraj tukaj, ko govorimo o fari Preški, le imenitnejše stvari, ki se nje tičejo od ustanovljenja fare pa do današnjega dne. V kratkem bode Preška fara z mnogimi drugimi na Kranjskem obhajala stoletnico svojega rojstva in v to proslavo naj veljajo tudi pričujoče vrstice o njeni preteklosti.

I.

Prirodoznanski in statistični opis Preške fare.

Razteza se Preška fara po svoji legi med $46^{\circ} 5'5''$ in $46^{\circ} 8'5''$ severne zemljepisne širjave ter $32^{\circ} 3'$ in $32^{\circ} 6'$ izhodne dolgosti. Sosedinje so jej sledeče fare: na jugu Šentvidska in sv. Katarinska, na zahodu Smleška, na severu in zapadu pa Sorska.

Večji del Preške fare, ki je nekdanj spadal pod Soro, smo tudi v prirodoznanskem oziru vže zgoraj opisali in zato se ozremo sedaj le še na novopridobljeni

oddelek, ki je poprej spadal pod Šentvid, namreč na sosesko Golobrško. To ti je uro dolga, zelo ozka dolina, navadno imenovana Graben. Začenja se ona pod Mèdenskim klancem in se vleče proti jugu. Njen južni del nosi ime Bábini Dol. Sredi te doline se dviga 491 m visok grič z imenom Golo Brdo, koder stoji cerkev sv. Duha. V primeri z malo višavo je razgled od tukaj dražesten. A ne ozirajmo se proti mogočnim snežnikom in širni Cerkljanski ravani, nam je mar le tihotna soseska Golobrška, sredi katere stojimo, in zeleni griči, ki jo obdajajo. Tu se vrsté holmi: Gâdovec, Strma Stran, Klemének, Ilovi Vrh in Râvnik. Gôri v koncu Grabna izvira močen studenec, ki dela, še preden se odpravi na uro dolgo pot do Save, precej širok bazar in ribice plavajo po njem. Mâvlovšica je imé glavnemu potoku, ki teče po Grabnu, a med potom se mu pridruži več bratov, namreč malih, večkrat suhih potočkov, kakor: Stróžnik, Stájnik, Ovčák, Petelinški Potok in Mâlenšica. Voda Mâvlovšica s svojimi pritoki je znamenita zaradi tega, ker goni 32 malnov, v katerih se melje žito, večjidel pa prideluje lanéno olje. Zarad kupčije z oljem in prešami je znan ta mali kraj tudi po sosednih deželah. Razun raztresenih hiš v Babinem Dolu in na Zavóšah so v Golobrški soseski tri prave vasi, in sicer: Seničica z 11., Golo Brdo z 10. in Jama s 4. hišami.

Vsa Preška fara pa obsega sedaj sledeče vasi: Preska, Goriče (polovico vasi s škofovim gradom vred), Stésica z Ravnikom, Žlebi, Medvóde, Seničica, Golo Brdo z Zavóšami in Babinim Dolom, in pa Jama. — Zemljiški gospodarji v Preški fari so bili do leta 1848 podložniki cerkvam (Preški in Žlebski), ali pa graščinam (Goriče, Smlednik, Purgštal in Črnelo).

Sledi naj tu nekoliko podatkov iz farnih matic, ki nam kažejo statistični pregled o številu rojenih,

umrlih in poročenih (parov), kakor tudi število vseh duš v Preški fari ob raznih časih. Omeniti pa hočemo prej, da od septembra 1812. leta pa do 26. maja 1816 ni imel župnik poročne knjige v rokah, temuč poročal je takrat, za časa Francozov, Medvódski mer (Maire von St. Veit und Zwischenwässern) Josip Kalchberg, ter beležil poroke v matice.

L e t a	Rojenih	Umrlih	Poroče- nih	D u š
1787	23	19	—	1022
1802	27	47	9	953
1804	26	12	10	948
1819	24	10	6	993
1821	28	23	1	978
1838	36	40	3	1103
1850	33	60	10	1178
1860	21	19	4	1223
1870	40	55	9	1280
1883	56	39	12	1357

Farna cerkev sv. Janeza Krstnika v Preski ima tri podružnice, in te so: cerkev sv. Marjete v Žlebéh, sv. Jakoba na Petelincu, sv. Duha na Gólem Brdu, in tem prištejmo še kapelo sv. Frančiška Sal. v Goriškem gradu.

Dekanstvo, okrajno glavarstvo in sodnija so za Preško faro v Ljubljani; pošta, postaja Rudolfove železnice in žandarmerijski postaj so Medvodámi; župánstvo Medvódsko ima pa sedaj svoj sedež v Preski, koder se nahaja tudi enorazredna národna učilnica.

II.

Ob ustanovljenji Preške fare.

Nadbratovščina Matere božje sedem žalostij, ki je imela svoj altar v Preški cerkvi je dajala v drugi polovici preteklega stoletja tej cerkvi posebno imenitnost, ker so ljudje od vseh strani vrel ob shodih semkaj k slovesnostim. Poleg tega je Preška cerkev tudi naravno središče vseh zgoraj naštetih vasij in cerkvâ, ter se odlikuje po svoji pripravnosti in lepi legi. Polastile so se bile pa Preščánov v minulem stoletju tudi želje po samostojnosti in po obhajanju službe božje v domači cerkvi, da bi jim ne bilo treba hoditi na Soro. Zato so oni jeli dobivati si upokojenih duhovnikov in redovnikov iz samostanov Ljubljanskih, ki so jim opravljali ob nekaterih nedeljah in praznikih sv. opravilo. Da bi Preška soseska tem prej dobila lastnega dušnega pastirja, mu je pripravila z velikim navdušenjem primerno stanovanje, ki še zdaj stoji pod vasjó pri brvi, ki drži čez potok Préšnico, ter je nabrala duhovnu v plačo 3000 gld. ustanovne glavnice. Nato se pa obrnejo vasi: Preska, Vaše, Goriče, Medvóde, Studénčiče in Žlébi s prošnjo do škofijstva, naj jim blagovoli poslati kakega duhovnika v Presko. Močno se je tej nameri upiral Sorski župnik in dekan Karner, a vkljub temu je bila prošnja uslišana. Poslan je bil 11. oktobra 1782 duhovnik Anton Vancel za prvega kapelana k Preški cerkvi. Ukazano mu je bilo, da naj ondi mesto kapelanov Sorskih opravlja službo božjo, naj deli po omenjenih vaséh sv. zakramente, naj dobiva od njih biro in štolo, ter obresti iz ustanovne glavnice za novo kapelanijo. Bila je pa vsa ta naprava le začasna in razdrlo bi se bilo vse pri prvi priliki, da niso nastopili željam Preščánov ugodni

časi. Cesar Jožef je namreč v tistih letih v obilni meri množil fare na Slovenskem, tako, da je bilo samo v tadanjem okrožji Ljubljanskem (farâ, lokalij, vikarijatov in ekspozitur) na novo ustanovljenih 62. V načrt se je vzelo, da naj se ustanovi tudi v Preski fara, ali pa lokalna kapelanija. Tekle so pa obravnave v tej zadevi dobra tri leta, preden se je vse dognalo. Še le z najvišjo resolucijo od dne 2. decembra 1785 so se iztelesile vasi: Preska, Goriče, Vaše, Medvóde, Stésica, Žlébi in Studénčiče iz fare Sorske, ter vas Seničica iz fare Šentvidske, in sostavila se je iz njih nova samostojna duhovnija Preška. Pozneje se je ta uravnáva toliko izpremenila, da so Studénčiče sè svojimi desetimi hišami prišle 11. julija 1787 nazaj pod Soro, izpod Šentvidske fare je pa dobila Preška fara vasi: Jamo in Golo Brdo z Zavóšami in Bábinim Dolom. Razkartuzijánek Anton Júgovec, ki je bil vže prej moral zapustiti samostansko življenje v Bistri in podati se v dušno pastirstvo na kapelanijo Preško, je dobil 26. julija 1786 od škofa Karola Herbersteina ime župnik, ter ob enem vso župniško oblast in pravico do polne mu prisojene plače. To svojo oblast je pa on kot župnik jel izvrševati še le 3. aprila 1787 po vsem obsegu.

Dasiravno so Preščánje l. 1789 poskusili dobiti celò lastnega stalnega kapelana, je vendar pretila po smrti župnika Jugovca nevarnost za obstoj mlade Preške fare. Hoteli so jo namreč l. 1807 odpraviti, imenovavši jo najprej kuracijo, nato so pa zopet razdélili njene vasi pod Soro in Šentvid, kamor so nekdam spadale. Le ko so spoznali, da ima Preški župnik lahko dostojno dotacijo, namreč 115 gld. iz lokalne ustanove in 300 gld. privoljenih iz verskega zaklada, so jo pustili.

Patron ali zavetnik Preške fare je na starih pis-mih zapisan „Provinciae Capitaneatus“ in sedaj je verski

zaklad, to je deželna vlada Kranjska ima pravico prezentovati škofu sposobnega duhovnika za podelitev te farne prebende, zato ker se ima župnik Preški vzdržavati iz verskega zaklada.

Glede vojdstva je spadala Preška fara do leta 1848. pod Goriško graščino ali škofovstvo Ljubljansko.

Iz davnih časov imajo Preški farani dve obljubni maši, na binkoštni ponedeljek gredo namreč v Crni-grob ter na sv. Ane dan na Šmarino goro.

III.

Cerkve Preške fare.

1. Farna cerkev sv. Janeza Krstnika v Preski.

Pri zadnjem pogorišči dne 9. maja 1854, ko je bila vsa Preska do tal pogorela, je bila vpepeljena tudi zvonikova streha. Sedaj stoji zvonik mogočno pred cerkvenim vhodom, pokrit s ploščicami. Leta 1871 so vanj obesili štiri nove zvonove, katere je vlil zvonar Albert Samassa v Ljubljani. Zvonenje je prekrasno, milo do duše segajóče, in v C-molu čisto ubrano. Veliki zvon (št. 373) tehta 33 centov 82 funtov, drugi (št. 372) ima 15 centov 83 funtov, tretji (št. 371) 9 centov 47 funtov in četrti (št. 370) 4 cente in 14 funtov. Preteklo leto je prišla v zvonik od mojstra Ivana Pogačnika iz Podnarta tudi nova ura, ki je stala 350 gld.

Preška cerkev ima petero altarjev: Sv. Janeza Krstnika v svetišči, žalostne Matere božje in sv. Valentina v stranskih kapelah, ter Jezusovega Srca in sv. Martina pri vhodih vá-nji. Zidana je ona vsled pre-mnogih predeláv skoraj v podobi grškega križa. Dolga je 18 m in ravno toliko široka. Razmera med daljavo

in širjavo ni prava; to je prvi čut, ki ga človek dobi, zagledavši notranjost cerkve. Vendar se ona prikupi človeku po mnogih napravah in olepšavah, katere je dobila v zadnjem času.

Leta 1850. sta se iz zapuščine župnika Megušarja popravila krstni kamen in prižnica. Leta 1851. se je predelal veliki altar, naredil nov tabernakelj na njem, in nov altar sv. Valentina, ter prezlatila se je monstranca. Leta 1855. sta se postavila na novo stranska altarja pri vhodih v kapeli (za 527 gld.). Leta 1879. se je po prizadevanji tadanjega beneficijata vložil nov tlak iz Portlanškega cementa, pri katerem se je pokazal mojstra baron Pittl z Dunaja. Leta 1880. so dobile cerkvene stene okrasbo z novim križevim potom (za 1100 gld.), katerega je istega leta, 12. nedeljo po binkoštih, Preški domačin (edini duhovnik-rojak fare, kar ona stoji) o. Romuald Jereb, frančiškan v Kameniku, slovesno postavil. Naslikal je pa križevi pot umetnik g. Friderik Tomec iz Šentvida in plačal ga g. Nikolaj Jamnik iz Medvod, čigar hiša je vže od nekdanj prva dobrotnica Preški cerkvi. Napravil je ta mož ob ednem tudi ustanovo, da se móli v postu šest petkov sv. križevi pot v cerkvi in daruje sv. maša za njegovega očeta Janeza Jamnika. Leta 1882. so se kupili novi krasni mednati svečniki za veliki altar in leta 1883. se je predelal in prezlatil tabernakelj, ki je dobil ob strani dva nova kerubina.

Mašne in druge dobrotne ustanove so pri Preški farni cerkvi od sledečih ustanovnikov: Matej Maren (od leta 1786), Jakob Jeraj (1786), Matej Maren (1786), za ustanovnike (1788), za cerkveno svečavo (1800), Nikolaj Jamnik (1809), Kat. Gosec (1836), Marija Jarec (1838), Jakob Čarman (1846), Janez Jarec (1851), Nikolaj Jamnik (1853), Jožef Starman (1853),

Valentin Cvajnar (1853), Marija Dobnikar (1853), Helena Rozman (1853), Helena Žlebnik (1853), Jožef Starman (1853), Neža Žlebnik (1853), Marija Jamnik (1856), A. Al. Wolf (1858), Marije Jamnik knjižna ustanova (1859), Marije Jamnik bolniška ustanova (1859), Matija Žlebnik (1860), Marija Suróv (1867), Matej Petač (1867), Janez Jamnik (1882).

Imovina farne cerkve je naložena na obveznici št. 34005 od dne 1. februarja 1870. Razun tega ima cerkev edno njivo v Lipicah in štiri gozde.

Pokopališče je bilo ob ustanovljenji fare okrog Preške cerkve opuščeno in napravilo se je tačas novo, pod gričem, za streljaj oddaljeno od vasi. Leta 1858 se je kupila od cerkve njiva, s katero se je pokopališče podaljšalo za 209 □ sežnjev. Tisto leto se je sozidala na njem tudi nova mrtvašnica.

Cerkovnik stanuje sedaj v šolskem poslopji, ker so mu bili l. 1867. njegovo hišico vzdignili, in zgornje prostore učeči se Preški mladeži odkazali za šolo.

2. Podružnica sv. Marjete v Žlebéh.

Pri Žlebski cerkvi, ki je od Preske oddaljena edno uro, se v zadnjih sto letih ni ničesar spremenilo, takó, da ona stoji še táka, kakor smo jo opisali med podružnicami Sorskimi. Poleg ondi omenjenih maš se v njej opravljajo tudi maše za sledeče ustanovnike: Marija Ravnikar (od leta 1853), Janez Čarman (1853), Jožef Okršlar (1856), Jurij Malenšek (1857) in Primož Čarman (1866).

3. Podružnica sv. Jakoba na Petelincu.

Zadnjikrat je bila ta cerkev razsvečena in zaprta 12. oktobra 1789, a odprla se je zopet l. 1798, in pri-

redila za službo božjo. Leta 1864. je dobila ona nov veliki altar, ki je bil blagoslovljen istega leta na sv. Jakoba dan. Sicer pa stoji ta cerkvica zelo pozabljena na svoji samotni pečini, ker je preveč oddaljena od ljudij. Od Preske se potrebuje do nje poldrugo uro hodá.

4. Podružnica sv. Duha na Golem Brdu.

Po prijetni, malo napeti poti, se pride od farne cerkve do Golega Brda v edni uri. V začetku 17. stoletja je stala tu mala gotska cerkvica, koje ladija je imela le edno samo okroglo okno nad vratmi. Sedanja cerkev je 16·5 m dolga in 6 m široka ter ima ob stranéh dvojen vhod. V njej se nahajajo trije altariji, in sicer sta stranska dva, sv. Barbare in sv. Nikolaja, enako kakor cerkev, iz osemnajstega stoletja. Veliki altar sv. Duha je bil pa nov še-le pred kratkim. Strela je bila udarila v cerkev l. 1825. Leta 1871. je bilo pa vdrugič vanjo treščilo in jo silno razluskalo. Pozna se še na ščipovniku in luknja na levi strani svetišča, koder je strela imela svoj tek. Zvonikovo kapo in nekaj zidú je bilo takrat razneslo daleč na okrog. Leta 1872. se je povišanemu zvoniku naredila nova streha. Pokrila se je ona s plehom, cerkvena pa z opekami. V zvoniku vise trije slabo ubrani zvonovi. Veliki (št. 1089) je bil nov l. 1881, srednjega in malega je pa vlil Anton Samassa l. 1826. Posvečenje cerkve se je nekdej obhajalo na pête nedeljo po veliki noči, sedaj se ono praznuje v nedeljo po sv. Mihaelu, patrociniij pa na binkoštni ponedeljek. Gotove maše so še tri: na praznik sv. Nikolaja, sv. Barbare in sv. Neže; poslednja je za ustanovnico Nežo Starman (od l. 1861.). Cerkovnik dobiva za svojo plačo od 11. kmetov po mernik prosá na leto od vsacega.

5. Kapela sv. Frančiška Sal. v Goriškem gradu.

Pod umrlim g. knezoškofom Ivanom Zlatoustom Pogacarjem je bila Goriška kapela vsa prenovljena. Spodnji del sten, ki je bil vsled vlage postal zelo prhel, se je nadomestil z novim pobarvanim cementom in l. 1880 je g. Prašnikar iz Kámenika izdelal za-njo nov umeten tlak iz portlanškega cementa. Kaj ginljivo so se obhajale v tej kapeli večerne slovesnosti v mesecu oktobru l. 1883. Molil se je vsak večer v pričujočnosti gospoda knezoškofa rožni venec s pétimi litanijami in obilno zbrana množica občanov z Gorič, iz Vaš, in le četrť ure oddaljene Preske, je popevala pesni Matere božje.

IV.

Duhovni pastirji Preške fare.

1. Župniki Preški.

Anton Jugovec, od leta 1786—1807. Jugovec je bil rojen v Trstu 18. jan. 1744. Stopil je v red kartuzijancev v Bistri pri Vrhniki, kjer je dovršil bogoslovje, posvečen bil v mašnika 23. jan. 1767 in bival vse skupaj 19 let. V samostanu je bil on 17 let učitelj novincem in 14 let prelatov vikarij. Ko je pa cesar Jožef samostan v Bistri odpravil, so bili menihi sekularizovani ter poslani v dušno pastirstvo. Tako tudi Jugovec. Poslan je bil 22. jan. 1784 za lokalnega kapelana v Presko in 26. julija 1786 je postal on prvi župnik nove Preške fare. Med ljudstvom se je ohranil do danes spomin na njegovo učenost in veliko pobožnost. Umril je Jugovec 22. januarja 1807 in počiva na Preškem pokopališči.

Lavrencij Babnik, 1808—1811. Rojen v Šiški nad Ljubljano l. 1739, posvečen 22. decembra 1764. Kapelanoval je Babnik najprej v Ihanu, potem 2 leti v Dolu in 7 let v Dobropoljah. Nato je bil župnik v Strugah 24 let, na Blokah 10 let in slednjič 3 leta v Preski, kjer je umrl 3. marcija 1811. Pokopal ga je Šmartinski dekan Andrej Cuderman.

Matej Megušar, 1812—1845. Rojen je bil Megušar v Železnikih 17. septembra 1783, v mašnika pa posvečen 31. avgusta 1806. Za kapelana je on služil v Cerknici in Kranjski Gori, potem je bil pa poslan 20. maja 1811 v Presko za provizorja s polno župniško plačo. Francoski generalni guverner ga je imenoval 28. septembra 1812 Preškim župnikom, in Megušar je prisegel tadANJI deželni intendanci zvestobo, preden je prejel kanonično investituro. On je bil 14 let bolehen, tako, da je le ob nedeljah in praznikih redno opravljal službo božjo. A vendar je on skrbno vladal Preško faro celih 33 let. Umrl je Megušar 13. februarja 1845, zadet od mrtvuda. Njegov pogreb je vodil Št. Vidski župnik Blaž Potočnik na Preško pokopališče.

Jurij Tomec, 1845—1870. Porodil se je Tomec 3. aprila 1806 na Selih, posvečen bil pa 21. avgusta 1830. Bil je on beneficijat v Kočevji, kapelan v Ribnici in Mengšu ter stolni kapelan v Ljubljani. Od tod je prišel za župnika v Presko, koder je umrl za vodenico 23. julija l. 1870. „Tomec je bil vnet, delaven in skrben dušni pastir, spoštovan od svojih sobratov in ljubljen od svojih ovčic“ — tako je zapisal tadANJI kanonik in stolni župnik, veleč. g. Josip Zupan, ob Tomčevem pogrebu v mrliško knjigo Preško.

Č. g. **Luka Aleš**, od leta 1870—. Rojen 17. oktobra 1818 na Vrašici v Mengeški fari, posvečen 27. julija 1843. Bil je on kapelan v Trnovem na Notranj-

skem od l. 1843—1846, na Blokah od 1846—1852, v Postojini od 1852—1857. Nato je bil g. Aleš vikarij v Črnem Vrhu nad Idrijo od 1857—1870, in 13. decembra 1870 je bil kanonično vmeščen na faro Preško, katero mu Bog daj voditi še veliko let! Mnoge, lepe naprave pri farni cerkvi, katere smo zgoraj omenili, bodo še zanamcem ohranile njegovo ime v blagem spominu.

2. Duhovni pomočniki Preški.

Pred ustanovljenjem fare je obstala v Preski nekaj čez tri leta lokalna kapelanija, odvisna od Sore. Dekretovana sta bila pred Antonom Jugovcem še dva duhovnika na lokalno kapelanijo Preško, namreč:

Anton Vancel, od 11. oktobra 1782 — 13. oktobra 1783. Pred prihodom v Presko je bil on kapelanom v Podbrezjah, iz Preske je pa šel v enaki lastnosti v Solčavo. Njegov naslednik je bil:

Mihael Pezdirec, od okt. 1783 — jan. 1784.

Preška srenja je sicer parkrat prosila za stalnega (zistemizovanega) kapelana, a doseči tega ni mogla. Pač je pa nekaj časa, posebno bolehnemu župniku Megušarju, pošiljalo škofijstvočasne subsidijarje, ki so imeli po 200 gld. dotacije iz verskega zaklada, sicer pa opravljali kapelanske posle. Ti so bili:

Josip Kmet, od oktobra 1807 — aprila 1808 provizor v Preski, a star vže 63 let.

Ivan Eržén, 1831 — 1837. Rojen 25. decembra 1798 v Šmartnem pri Kranji, posvečen 19. julija 1831. Kapelanoval je v Budanjah in na Gočah.

Č. g. **Josip Lómbberger**, 1837 — 1840. Rojen na Št. Urški Gori 26. februvarija 1810, posvečen 2. avgusta 1835. Bil je on kapelan v Čemšeniku, v Preski in v Trnovem v Ljubljani, dalje lokalni kapelan v Blagovici

in Tunjicah in od leta 1874 je Glavarjev beneficijat v Komendi.

Č. g. **Ivan Bapt. Pečár**, 1840 — 1842. Gosp. Pečár je bil rojen v Kranjski Gori 8. junija 1809, posvečen 27. julija 1834. Služil je v Črnem Vrhu, v Rovtih, v Preski, v Žiréh, v Slavini, v Nadanjem Selu, ter za kurata v Podvelbu in Vrhpolji. Sedaj živi on v pokoju v Velikem Gabru pri Št. Vidu na Dolenjskem.

Anton Jeršinovec, 1842 — 1844. Rojen v Trnovem 21. oktobra 1809, posvečen 12. avgusta 1838. Kapelanom je bil v Spodnjem Tuhinju, v Preski, v Žužemberku; dalje je imel on službo v Harijah in Posténjah, kjer je umrl 7. avgusta 1862.

Lavrencij Pintar, 1844. Rojen v Selcih 2. avgusta 1814, posvečen 4. avgusta 1840. Prej je bil on kapelan na Dolih. V Preski je kmalu obolel in med bolehanjem ga je namestoval Martin Prevec. Pintar je prišel leta 1849. za kapelana v Preddvor, leta 1859. za župnika na Zalilog, leta 1861. na Breznico in odtod je šel v pokoj v Preddvor, kjer je umrl 10. septembra 1875.

Ignacij Pec, 1845. Iz Preske je šel on za kapelana na Soro in zato se najde njegovo življenje pod Soro opisano.

Semkaj prištejemo še najnoveje duhovne pomočnike v Preški fari, ali beneficijá te Preške.

Gospa Terezija Pfeifer, vdova Kavčič, rojena Pauer, se je s pismom od dne 29. decembra 1871, in dne 2. januarija 1872 z darovanimi 6000 gld. v bankinih delnicah, namenila ustanoviti v Preski kuratni beneficij, imenovan dr. Kavčič-ev beneficij. Dolžnost ima beneficijat opravljati v Preski drugo službo božjo in pomoči župniku pomagati v duhovnem pastirstvu. Opravljali so doslej to dolžnost škofovi kapelánje: č. g. dr. Josip Marinko od 15. septembra 1876 do svečnice 1880,

in nadalje č. g. konzist. svétnik Žiga Bohinec, vrstèč se nedeljo za nedeljo s pisateljem teh vrstic.

V.

Poslopja in dohodki župnikov Preških.

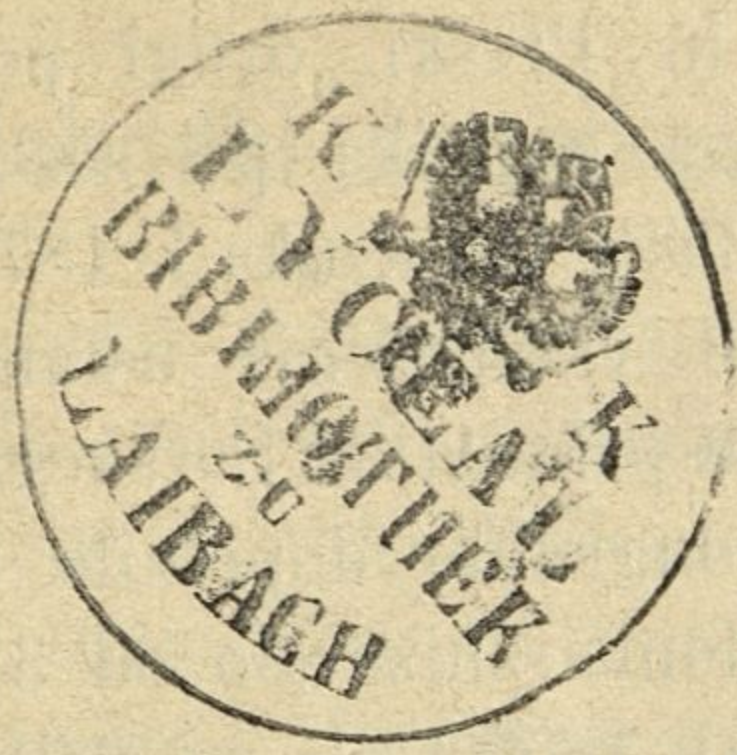
Sedanji župniški dom v Preski, ki je gledé svoje lege in razgleda prištevatí najlepšim v naši škofiji, se je z novega sozidal v letih 1847 in 1848 pod župnikom Tomcem. Z znamenito svoto je k zidanju pripomôgla Goriška graščina. Duhovni pastirji Preški so poprej stanovali v neprilični in vlažni hiši pod vasjó, imenovani sedaj „stari farovž.“ Poleg novega domovanja župnikovega so se postrojila prav praktično zidana gospodarska poslopja. Kapelica Matere božje, ki gleda proti Šmarini Gori, stoji še-le od lanskega leta pred župniško hišo.

Plače so imevali Preški lokalni kapelanje pred ustanovljenjem fare po 300 gld. na leto, kojo so dobivali deloma iz lokalne ustanove, deloma iz verskega zaklada. Občina jim je priboljšávala dohodek z letnimi 100 gld. Župnikom se je pa precej sprva določila gotova dotacija letnih 400 gld. Da bi verski zaklad to lože plačeval, se je l. 1786. v ta namen privzela glavnica 3000 gld., nabrana od Preške srenje, ter določila se odpravljena ustanova za devetdnevno pobožnost v Avguštinski cerkvi v Ljubljani. Zavezala se je pa tudi farna občina 8. maja 1811, da, ko bi kedaj župnik ne dobival določene mu plače (takrat se je bila namreč veljava papirnatega denarja zelo uskočila), da mu hoče ona primankljej poravnati, in vrh tega mu še dajati na leto po 20 mernikov proste pšenične bire in za kurjavo potrebnih drv. Ta zavezba

se še danes izpolnuje, ter veže vse za ednega in ednega za vse. Samo omenjena bira od l. 1853. ni več prosta, temuč fatirana in sicer zato, ker je tačas Preški župnik stopil v pravice kapelanov Sorskih in Št. Vidskih, ki so dotlej še vedno imeli biro po Preški fari, prvi namreč po Podkrajski in Preški, drugi po Golobrški soseski. Bira Št. Vidskega župnika po soseski Golobrški je pa še-le po smrti Blaža Potočnika l. 1872 prešla na župnika Preškega. Vsled vračunjenja ustanovljenih maš, omenjenje bire, in pa prinosa od Sorskega beneficija Schillingovega, se je kongruino dopolnilo iz verskega zaklada župniku zaporedoma zniževalo od 377 gld. na 325 gld. — na 294 gld. (l. 1853.) — na 249 gld. — na 244 gld. (l. 1872.) in slednjič (l. 1879.) na 144 gld. 68 kr. Kakor pri Sorski, tako je tudi pri Preški fari ranjki vladika A. A. Wolf ustanovil 9. julija 1858 s 3000 gld. mašno ustanovo v poboljšek župniku, ki opravlja za mir njegove duše vsak kvaterni teden eno mašo in v dan smrti péto obletnico. Jedna od teh maš je vsako leto, ako mogoče, v kapeli grajski na Goričah.

S tem so povedane glavne stvari, ki zadevajo stoletno zgodovino fare Preške.

UNIVERSITÄT
BIBLIOTHEK
LAIBACH
ZU
CREAT